

UZASADNIENIE

W dniu 21 maja 2015 r. M. P. (1) złożył skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie III Ca 95/15.

Skarżący oparł skargę o wznowienie postępowania o przepis art. 401 pkt 2 k.p.c. podnosząc naruszenie przepisów postępowania - w tym art. 138 § 1 k.p.c., art. 139 § 1 k.p.c., art. 214 § 1 k.p.c. przez brak doręczenie uczestnikowi postępowania (jego pełnomocnikowi) zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej wyznaczonej na dzień 29 kwietnia 2015 r. Podniósł, że w aktach sprawy znajduje się przesyłka - zawiadomienie o terminie rozprawy, skierowana do pełnomocnika uczestnika postępowania, jednakże nigdy nie została prawidłowo doręczona, ani awizowana; w dniach 27 lutego 2015 r. , jak i 9 marca 2015 r. albowiem zarówno adresat, jak i dorosły domownik - P. K., znajdowali się pod adresem doręczenia; nadto w drzwiach, czy też w oddawczej skrzynce pocztowej brak było zawiadomień-awiz; doręczyciel nie tylko nie próbował doręczyć przesyłki w sposób określony w art. 138 § 1 k.p.c., ale nawet nie pozostawił awiz /wszelkie przesyłki doręczane czy to w sposób określony w art. 138 § 1 k.p.c., czy też w art. 139 § 1 k.p.c. pełnomocnik uczestnika postępowania zawsze, ale to zawsze odbierał i odbiera; pełnomocnik uczestnika postępowania w omawianym zakresie - złożył reklamację, wskutek czego doszło do pozbawienia uczestnika postępowania możliwości działania przed Sądem Okręgowym (uczestnik postępowania, czy też osobiście, czy też przez swojego pełnomocnika chciał uczestniczyć w rozprawie apelacyjnej, by bronić swoich praw (wobec braku prawidłowego zawiadomienia o terminie rozprawy istniała konieczność odroczenia terminu rozprawy apelacyjnej).

Wniósł o :

1) zobowiązanie operatora za pośrednictwem, którego Sąd Okręgowy w Łodzi doręczał przesyłkę pełnomocnikowi uczestnika postępowania o terminie rozprawy na dzień 29 kwietnia 2015 r. do wskazania danych doręczyciela/ doręczycieli tejsze przesyłki, zawiadomień-awiz, a następnie dopuszczenie dowodu z zeznań tychże doręczycieli, a także świadka P. K. (zam. (...)-(...) Ż., ul. (...)) na okoliczność nieprawidłowości, a tym samym braku doręczenia przesyłki - zawiadomienia o terminie rozprawy;

2) wstrzymanie wykonania postanowienia (art. 414 k.p.c.) - z uwagi na fakt, iż wykonanie postanowienia, grozi uczestnikowi postępowania niepowetowaną szkodą;

3) zmianę zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 29 kwietnia 2015 r. sygn. akt III Ca 95/15 poprzez uwzględnienie apelacji uczestnika postępowania i

A. uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 7 października 2014 r. sygn. akt I Ns 185/11 w zaskarżonej w apelacji części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji;

B. ewentualnie zmianę zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 7 października 2014 r. sygn. akt I Ns 185/11 (w zaskarżonej w apelacji części), tj.

a. w pkt 1.1) poprzez ustalenie wartości wskazanej tam nieruchomości na kwotę 1.198.146,00 zł.;

b. w pkt 1.13), 1.14), 1.21), 1.27), 1.28), 1.34), 1.45), 1.46) poprzez ich nie uwzględnienie w składzie masy spadkowej

c. 111.1) poprzez przyznanie wnioskodawcy udziału opisanego w pkt II postanowienia i ruchomości opisanych w pkt 1.8, 1.10)-12), 1.15)-20), 1.22)-26), 1.29-33), 1.35)-44) i 1.47)

d. w pkt III.2 lit. a) poprzez przyznanie uczestnikowi postępowania nieruchomości opisanych w pkt 1.1)-5) postanowienia (w tym 1.1/w wysokości 1.198.146,00 zł.);

e. ustalenie, iż uczestnik postępowania dokonał nakładów na składniki stanowiące współwłasność jego i wnioskodawcy, tj.:

- nakład na budynek mieszkalny nieruchomości wskazanej w pkt 1.1) zaskarżonego postanowienia o wartości 183.190,86 zł.;

- nakład na budynki gospodarcze położone na nieruchomości wskazanej w pkt 1.1) zaskarżonego postanowienia o wartości 20.585,30 zł.;

- nakład na samochód osobowy T. (...) rok produkcji 1996 wskazany w pkt I.47) zaskarżonego postanowienia o wartości 2.000,00 zł.;

- nakład na ruchomości wskazane w pkt I.6)-46) o łącznej wartości 56.630,00 zł.

f. ustalenie, że spadkodawcy uczynili darowizny na rzecz wnioskodawcy (podlegające wliczeniu na schedę spadkową wnioskodawcy w myśl art. 1039 § 1 k.c.) o wartości łącznej 470.100,00 zł.;

g. zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy zmiarkowanej kwoty 350.000,00 zł. tytułem dopłaty rozłożonej na raty lub z odroczonym terminem płatności o okres 3 lat od uprawomocnienia postanowienia.

C. zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania kosztów postępowania za II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

D. rozpoznanie sprawy przez Sąd II instancji (art. 378 § 1 k.c.);

E. rozpoznanie przez Sąd II instancji postanowień o oddaleniu wniosków dowodowych zawartych w piśmie pełnomocnika uczestnika postępowania z dnia 10 września 2014 r., a także wniosków zgłoszonych przez pełnomocnika uczestnika postępowania na rozprawie w dniu 22 września 2014 r. /w tym zakresie zgłoszono zastrzeżenia w myśl art. 162 k.p.c./ - art. 380 k.p.c., a tym samym

wniósł o :

a. dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego (niż biegły M. J.) z zakresu szacowania nieruchomości celem sporządzenia pisemnej opinii i ustalenie wartości budynków gospodarczych metodą porównawczą przy uwzględnieniu transakcji na lokalnym rynku (Gmina Ż., położona w powiecie (...), a nie transakcji wyszczególnionych w doręczonej opinii - nie związanych z rynkiem lokalnym, gdyż dotyczących nieruchomości zabudowanych w gminach położonych w powiecie (...)) tego rodzaju budynków gospodarczych, a także określenie ich wartości metodą odtworzeniową (przy zastosowaniu podejścia kosztowego),uwzględniając sposób ich wybudowania metodą gospodarczą

b. wezwanie na rozprawę biegłego - M. J. (2) celem przesłuchania na okoliczności będące przedmiotem opinii;

c. dopuszczenie dowodu z pisemnej opinii innego biegłego z zakresu szacowania nieruchomości celem określenia wartości nieruchomości zabudowanej oznaczonej jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...);

d. wystąpienie przez Sąd do organizacji zawodowej rzeczoznawców majątkowych, celem oceny prawidłowości sporządzenia operatu szacunkowego (opinii) przez biegłego M. J. (2) z lipca 2014 r. (art. 157 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami);

e. dopuszczenie dowodu z opinii biegłego geodety na okoliczności zaprojektowania podziału działki nr (...) i przyznanie wnioskodawcy działki zabudowanej większym budynkiem gospodarczym (pozostała część działki zabudowana mniejszym budynkiem gospodarczym, a także budynkiem mieszkalnym - przyznana na rzecz uczestnika postępowania), a także rozliczeniem tegoż (jej wartości) przy podziale i zniesieniu współwłasności.

W piśmie z dnia 28 lipca 2015 r. skarżący zarzucił nadto naruszenie przepisów postępowania - w tym art. 138 § 1 k.p.c., art. 139 § 1 k.p.c., art. 214 § 1 k.p.c., przez brak w ogóle doręczenia uczestnikowi postępowania zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej wyznaczonej na dzień 29 kwietnia 2015 r. Podniósł, że Sąd Okręgowy w Łodzi rozpoznając skargę na posiedzeniu w dniu 24 lipca 2015r. uznał, iż pełnomocnictwo datowane na dzień 6 lutego 2012 r. odnosi się jedynie do postępowania przed Sądem Rejonowym, a nie dotyczy postępowania apelacyjnego; wobec czego Sąd Okręgowy zawiadomienia o terminie rozprawy nie powinien kierować do radcy prawnego W. K., a jedynie do uczestnika – czego nie uczynił wskutek czego doszło do pozbawienia uczestnika postępowania możliwości działania przed Sądem Okręgowym.

Postanowieniem z dnia 24 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia wszczętego przed Sądem Rejonowym w Kutnie postępowania o uchylenie aktu poświadczenia dziedziczenia po N. P..

Postanowieniem z dnia 13 października 2017 r., w sprawie I Ns 585/15 Sąd Rejonowy w Kutnie oddalił wniosek M. P. (1) o uchylenie aktu poświadczenia dziedziczenia sporządzonego w dniu 5 listopada 2010 r. przez notariusza w K. Ł. B. za nr rep A 1763/2010. Postanowienie to jest prawomocne. (odpis postanowienia ze stwierdzeniem prawomocności K.84).

Wobec prawomocnego zakończenia postępowania o uchylenie aktu poświadczenia dziedziczenia po N. P., Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 5 lutego 2018 r. podjął zawieszony postępowanie.

Na rozprawie w dniu 5 lutego 2018 r. uczestnik postępowania poprzez swoich pełnomocników wniósł o zawieszenie postępowania do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 1 grudnia 2017 r. , w sprawie I Ns 585/15 odrzucające wniosek M. P. (1) o sporządzenie uzasadnienia postanowienia tego Sądu z dnia 13 października 2017 r.

Badając skargę o wznowienie postępowania pod kątem istnienia przesłanek tego wznowienia oraz zachowania terminu do złożenia skargi Sąd Okręgowy ustalił, że :

Postanowieniem z dnia 7 października 2014 r., w sprawie I Ns 185/11 Sąd Rejonowy w Kutnie dokonał działu spadku po N. P. i J. P. oraz zniesienia współwłasności ciągnika rolniczego F. Z.-D (postanowienie K.442 akt Sądu Rejonowego w Kutnie I Ns 185/11 i Sądu Okręgowego w Łodzi III Ca 95/15).

W dniu 6 lutego 2012 r. uczestnik postępowania M. P. (1) udzielił radcy prawnemu W. K. pełnomocnictwa do zastępowania go w postępowaniu sądowym w sprawie z wniosku A. P. o dział spadku i zniesienie współwłasności (sygn. akt Sądu Rejonowego w Kutnie I Wydział Cywilny – I Ns 185/11) (pełnomocnictwo K. 138 akt Sądu Rejonowego w Kutnie I Ns 185/11 i Sądu Okręgowego w Łodzi III Ca 95/15).

Od postanowienia Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 7 października 2014 r. apelację złożyli tak wnioskodawca jak i uczestnik postępowania (apelacje K.475-481 i K.483-488 akt Sądu Rejonowego w Kutnie I Ns 185/11 i Sądu Okręgowego w Łodzi III Ca 95/15).

W Sądzie Okręgowym w Łodzi sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą III Ca 95/15. W dniu 24 lutego 2015 r. Przewodniczący Wydziału III Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Łodzi wyznaczył termin rozprawy apelacyjnej na dzień 29 kwietnia 2015 r. i zarządził zawiadomienie o terminie tej rozprawy pełnomocników : wnioskodawcy i uczestnika (zarządzenie K.516 akt Sądu Rejonowego w Kutnie I Ns 185/11 i Sądu Okręgowego w Łodzi III Ca 95/15).

Zawiadomienie o terminie rozprawy apelacyjnej dla radcy prawnego W. K. wróciło od operatora pocztowego z adnotacją, iż mimo dwukrotnego awizowania – nie zostało przez adresata odebrane (przesyłka pocztowa K.518 akt Sądu Rejonowego w Kutnie I Ns 185/11 i Sądu Okręgowego w Łodzi III Ca 95/15).

Na rozprawę apelacyjną w dniu 29 kwietnia 2015 r. stawił się wnioskodawca ze swoim pełnomocnikiem, rozprawa została zamknięta. Tego dnia ogłoszone zostało postanowienie Sądu Okręgowego, którym obie apelacje zostały oddalone (protokół rozprawy K.521, postanowienie K.523 akt Sądu Rejonowego w Kutnie I Ns 185/11 i Sądu Okręgowego w Łodzi III Ca 95/15).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty, które pod żadnym względem nie były kwestionowane przez uczestników postępowania. Zaznaczyć przy tym trzeba, że zasadnicza część tych dokumentów miała charakter dokumentów urzędowych.

Sąd Okręgowy zważył,

co następuje :

Zgodnie z przepisem art. 401 pkt 2 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła dokonane czynności procesowe.

Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 21 czerwca 2012 r., w sprawie III CZ 32/12 pełnomocnik ustanowiony do działania w sprawie przed określonym sądem pierwszej instancji, a nie w fazie postępowania w pierwszej instancji, jest umocowany do wszelkich czynności procesowych przed tym sądem, w tym do złożenia apelacji.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 6 lutego 2012 r. uczestnik postępowania M. P. (1) udzielił radcy prawnemu W. K. pełnomocnictwa do zastępowania go w postępowaniu sądowym w sprawie z wniosku A. P. o dział spadku i zniesienie współwłasności (sygn. akt Sądu Rejonowego w Kutnie I Wydział Cywilny – I Ns 185/11). Analiza treści wskazanego pełnomocnictwa prowadzi do wniosku, że pełnomocnictwo udzielone zostało do działania przed Sądem Rejonowym w Kutnie – na wszystkich etapach tego postępowania, ze sporządzeniem i wniesieniem apelacji włącznie. Tak skonstruowane pełnomocnictwo nie upoważniało radcy prawnego W. K. do działania w zastępstwie uczestnika M. P. (1) przed Sądem II instancji. W takiej sytuacji, Sąd Okręgowy na zasadzie przepisu art. 149 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. winien był o terminie rozprawy apelacyjnej zawiadomić uczestnika M. P. (1) – czego nie uczynił. Powołanie się na tę okoliczność przez skarżącego dopiero w piśmie z dnia 28 lipca 2015 r., zdaniem Sądu Okręgowego nie ma wpływu na przyjęcie, że skarga o wznowienie postępowania złożona została z zachowaniem ustawowego terminu przewidzianego przepisem art. 407 § 1 k.p.c. albowiem w takim terminie została złożona z powołaniem się na zarzut naruszenia prawa uczestnika do obrony swoich praw przed Sądem II instancji.

Sąd Okręgowy stanął przeto na stanowisku, że zachodzą wskazane w przepisie art. 401 pkt 2 k.p.c. podstawy wznowienia postępowania. W takiej sytuacji wnioski skarżącego o zobowiązanie operatora za pośrednictwem, którego Sąd Okręgowy w Łodzi doręczał przesyłkę pełnomocnikowi uczestnika postępowania o terminie rozprawy na dzień 29 kwietnia 2015 r. do wskazania danych doręczyciela/doręczycieli a następnie dopuszczenie dowodu z zeznań tychże doręczycieli, a także świadka P. K. na okoliczność nieprawidłowości, a tym samym braku doręczenia przesyłki - zawiadomienia o terminie rozprawy – stały się bezprzedmiotowe.

Stosownie do przepisu art. 412 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy przystąpił do rozpoznania sprawy na nowo w granicach, jakie określiła podstawa wznowienia.

Postanowieniem z dnia 7 października 2014 r., w sprawie I Ns 185/11 Sąd Rejonowy w Kutnie :

I. ustalił, iż w skład spadku po N. P. i J. P. wchodzi gospodarstwo rolne obejmujące:

- 1) nieruchomość rolną zabudowaną położoną w miejscowości Ż. stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 21,5876 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 1.825.473,00 złotych,
- 2) nieruchomość rolną zabudowaną położoną w miejscowości Ż. stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 5,1010 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 147.650,00 złotych,
- 3) nieruchomość rolną położoną w miejscowości M. stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 3,5315 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 72.870,00 złotych,
- 4) nieruchomość rolną położoną w miejscowości M. stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 2,8180 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 58.170,00 złotych,
- 5) nieruchomość rolną położoną w miejscowości D. gmina Ż. stanowiącą działkę nr (...) oraz działkę nr (...) o łącznej powierzchni 22,7800 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o łącznej wartości 478.380,00 złotych,
- 6) ciągnik rolniczy (...) 7245 rok prod. 1990 o wartości 30.000,00 złotych,
- 7) ciągnik rolniczy (...) 7211 rok prod. 1986 o wartości 25.000,00 złotych,
- 8) ciągnik rolniczy URSUS C-330 rok prod.1973 o wartości 10.000,00 złotych,
- 9) udział 1/2 we współwłasności ciągnika rolniczego (...) o wartości 4.000,00 złotych,
- 10) kombajn zbożowy REKORD (...) rok prod. 1989 o wartości 32.000,00 złotych,
- 11) kombajn ziemniaczany (...) rok prod.1986 o wartości 6.000,00 złotych,
- 12) kombajn buraczany (...) Z 413 rok prod.1989 o wartości 6.000,00 złotych,
- 13) siewnik zbożowy MAZUR 5 o wartości 7.000,00 złotych,
- 14) siewnik nawozów (...) o wartości 3.500,00 złotych,
- 15) siewnik nawozów (...) o wartości 1.000,00 złotych,
- 16) przyczepę ciągnikową SANOK D-47 rok prod. 1980 o wartości 3.000,00 złotych,
- 17) przyczepę ciągnikową SANOK D-50 rok prod. 1984 o wartości 3.000,00 złotych,
- 18) przyczepę ciągnikową SANOK dwuosiową o wartości 2.500,00 złotych,
- 19) przyczepę ciągnikową SANOK dwuosiową o wartości 2.500,00 złotych,
- 20) ładowacz CYKLOP rok prod. 1982 o wartości 4.000,00 złotych,
- 21) opryskiwacz polowy (...) o wartości 4.000,00 złotych,
- 22) bronę talerzową i brony „3” zestaw o wartości 2.000,00 złotych,
- 23) bronę polową zawieszaną „5” o wartości 600,00 złotych,
- 24) bronę polową zawieszaną „3” o wartości 400,00 złotych,

- 25) kultywator i brony zestaw o wartości 1.000,00 złotych,
- 26) agregat uprawowy o wartości 4.000,00 złotych,
- 27) pług półzawieszany (...) 4 -skibowy o wartości 3.000,00 złotych,
- 28) pług zagonowy 4-skibowy o wartości 800,00 złotych,
- 29) pług zagonowy 5-skibowy o wartości 1.200,00 złotych,
- 30) pług zagonowy 2-skibowy o wartości 600,00 złotych,
- 31) rozrzutnik obornika TANDEM 6T o wartości 5.000,00 złotych,
- 32) rozrzutnik obornika jednoosiowy o wartości 500,00 złotych,
- 33) prasę do słomy Z-224 o wartości 5.000,00 złotych,
- 34) sadzarkę ziemniaków o wartości 700,00 złotych,
- 35) dmuchawę do zboża o wartości 2.000,00 złotych,
- 36) kosiarkę rotacyjną (...) o wartości 1.000,00 złotych,
- 37) przetrząsarko - zgrabiarkę o wartości 1.000,00 złotych,
- 38) rozdrabniacz ziarna (...) o wartości 500,00 złotych,
- 39) przenośnik ślimakowy (źmijka do zboża) o wartości 1.000,00 złotych,
- 40) ścinacz zielonek (...) o wartości 1.000,00 złotych,
- 41) opryskiwacz polowy zawieszany do ciągnika małego o wartości 500,00 złotych,
- 42) agregat uprawowy z podwójnym wałem o wartości 1.200,00 złotych,
- 43) kultywator o wartości 500,00 złotych,
- 44) kultywator składany hydraulicznie o wartości 3.500,00 złotych,
- 45) brony - włóki „3” o wartości 800,00 złotych,
- 46) kultywator sprężysty i brono-talerzowy zestaw o wartości 4.000,00 złotych,
- 47) samochód osobowy marki T. (...) rok prod.1996 nr rej. (...) o wartości 4.000,00 złotych,

II. ustalił, iż w skład spadku po N. P. wchodzi ponadto udział 1/15 w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej zabudowanej składającej się z działki gruntu nr (...) o powierzchni 0,1984 ha oraz w prawie własności budynku stanowiącego odrębny od gruntu przedmiot własności, położonych w W. przy Al. (...), dla której VII Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w W. prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 350.000,00 złotych,

III. dokonał działu spadku po N. P. i J. P. oraz zniesienia współwłasności ciągnika rolniczego (...) o wartości 8.000,00 złotych w ten sposób, że:

- 1) przyznał wnioskodawcy A. P. na własność:

a) nieruchomości opisane w punktach I. podpunkt 2) postanowienia, I. podpunkt 3) postanowienia, I. podpunkt 4) postanowienia oraz I. podpunkt 5) postanowienia,

b) składniki majątku opisane w punkcie I. podpunkty 8) oraz od 10) do 47) postanowienia,

c) udział 1/15 (jedna piętnasta) w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej zabudowanej składającej się z działki gruntu nr (...) o powierzchni 0,1984 ha oraz w prawie własności budynku stanowiącego odrębny od gruntu przedmiot własności, położonych w W. przy Al. (...), dla której VII Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w W. prowadzi księgę wieczystą (...),

2) przyznał uczestnikowi postępowania M. P. (1) na własność:

a) nieruchomość opisaną w punkcie I. podpunkt 1) postanowienia,

b) składniki majątku opisane w punkcie I. podpunkt 6) postanowienia i punkcie I. podpunkt 7) postanowienia, a także ciągnik rolniczy (...),

IV. zasądził od uczestnika postępowania M. P. (1) na rzecz wnioskodawcy A. P. tytułem dopłaty kwotę 286.551,50 złotych płatną w terminie jednego roku od uprawomocnienia się orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności,

V. zobowiązał uczestnika postępowania M. P. (1) do wydania na rzecz wnioskodawcy A. P. w terminie jednego miesiąca od daty uprawomocnienia orzeczenia nieruchomości opisanych w punktach I. podpunkt 2) postanowienia, I. podpunkt 3) postanowienia, I. podpunkt 4) postanowienia oraz I. podpunkt 5) postanowienia, a także składników majątku opisanych w punktach I. podpunkty 8) oraz od 10) do 47) postanowienia,

VI. zwrócił ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kutnie na rzecz uczestnika postępowania M. P. (1) kwotę 1.685,42 złotych tytułem zwrotu nadpłaconej części uiszczonej przez uczestnika postępowania zaliczki na poczet wynagrodzenia biegłego zaksięgowanej pod pozycją 130063,

VII. pobrał od uczestnika postępowania M. P. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kutnie kwotę 1.431,86 złotych tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych,

VIII. pozostawił wnioskodawcę i uczestnika postępowania przy poniesionych kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że spadek po M. P. (2) z domu W. zmarłej dnia 18 września 1970 r. w Ż. ostatnio stale zamieszkałej w Ż. wraz z wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym na podstawie ustawy nabył syn J. P.. Spadek po J. P. zmarłym dnia 5 marca 2003 r. w Ż. ostatnio stale zamieszkałym w Ż. wraz z wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym na podstawie ustawy nabyli żona N. P. oraz synowie M. P. (1) i A. P. po 1/3 części każde z nich. Spadek po N. P. córce F. i A., urodzonej w dniu (...) w miejscowości W., ostatnio stale zamieszkałej w miejscowości Ż. nr 40 gmina Ż., zmarłej w dniu 11 października 2010 r. w K. na podstawie ustawy nabyli synowie M. P. (1) i A. P. po 1/2 części każdy z nich. W skład spadku po N. P. i J. P. wchodzi gospodarstwo rolne obejmujące:

1. nieruchomość rolną zabudowaną położoną w miejscowości Ż. stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 21,5876 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 1.825.473,00 złotych,

2. nieruchomość rolną zabudowaną położoną w miejscowości Ż. stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 5,1010 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 147.650,00 złotych,

3. nieruchomość rolną położoną w miejscowości M. stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 3,5315 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 72.870,00 złotych,

4. nieruchomość rolną położoną w miejscowości M. stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 2,8180 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 58.170,00 złotych,
5. nieruchomość rolną położoną w miejscowości D. gmina Ż. stanowiącą działkę nr (...) oraz działkę nr (...) o łącznej powierzchni 22,7800 ha, dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) – o łącznej wartości 478.380,00 złotych,
6. ciągnik rolniczy (...) 7245 rok prod. 1990 o wartości 30.000,00 złotych,
7. ciągnik rolniczy (...) 7211 rok prod. 1986 o wartości 25.000,00 złotych,
8. ciągnik rolniczy URSUS C-330 rok prod.1973 o wartości 10.000,00 złotych,
9. udział ½ we współwłasności ciągnika rolniczego (...) o wartości 4.000,00 złotych,
10. kombajn zbożowy REKORD (...) rok prod. 1989 o wartości 32.000,00 złotych,
11. kombajn ziemniaczany (...) rok prod.1986 o wartości 6.000,00 złotych,
12. kombajn buraczany (...) Z 413 rok prod.1989 o wartości 6.000,00 złotych,
13. siewnik zbożowy MAZUR 5 o wartości 7.000,00 złotych,
14. siewnik nawozów (...) o wartości 3.500,00 złotych,
15. siewnik nawozów (...) o wartości 1.000,00 złotych,
16. przyczepę ciągnikową SANOK D-47 rok prod. 1980 o wartości 3.000,00 złotych,
17. przyczepę ciągnikową SANOK D-50 rok prod. 1984 o wartości 3.000,00 złotych,
18. przyczepę ciągnikową SANOK dwuosiowa o wartości 2.500,00 złotych,
19. przyczepę ciągnikową SANOK dwuosiowa o wartości 2.500,00 złotych,
20. ładowacz CYKLOP rok prod. 1982 o wartości 4.000,00 złotych,
21. opryskiwacz polowy (...) o wartości 4.000,00 złotych,
22. bronę talerzową i brony „3” zestaw o wartości 2.000,00 złotych,
23. bronę polową zawieszaną „5” o wartości 600,00 złotych,
24. bronę polową zawieszaną „3” o wartości 400,00 złotych,
25. kultywator i brony zestaw o wartości 1.000,00 złotych,
26. agregat uprawowy o wartości 4.000,00 złotych,
27. pług półzawieszany (...) 4 -skibowy o wartości 3.000,00 złotych,
28. pług zagonowy 4-skibowy o wartości 800,00 złotych,
29. pług zagonowy 5-skibowy o wartości 1.200,00 złotych,
30. pług zagonowy 2-skibowy o wartości 600,00 złotych,

31. rozrzutnik obornika TANDEM 6T o wartości 5.000,00 złotych,
32. rozrzutnik obornika jednoosiowy o wartości 500,00 złotych,
33. prasę do słomy Z-224 o wartości 5.000,00 złotych,
34. sadzarkę ziemniaków o wartości 700,00 złotych,
35. dmuchawę do zboża o wartości 2.000,00 złotych,
36. kosiarkę rotacyjną (...) o wartości 1.000,00 złotych,
37. przetrząsarko - zgrabiarkę o wartości 1.000,00 złotych,
38. rozdrabniacz ziarna (...) o wartości 500,00 złotych,
39. przenośnik ślimakowy (źmijka do zboża) o wartości 1.000,00 złotych,
40. ścinacz zielonek (...) o wartości 1.000,00 złotych,
41. opryskiwacz polowy zawieszany do ciągnika małego o wartości 500,00 złotych,
42. agregat uprawowy z podwójnym wałem o wartości 1.200,00 złotych,
43. kultywator o wartości 500,00 złotych,
44. kultywator składany hydraulicznie o wartości 3.500,00 złotych,
45. brony - włóki „3” o wartości 800,00 złotych,
46. kultywator sprężysty i brono-talerzowy zestaw o wartości 4.000,00 złotych,
47. samochód osobowy marki T. (...) rok prod.1996 nr rej. (...) o wartości 4.000,00 złotych.

W skład spadku po N. P. wchodzi ponadto udział 1/15 w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej zabudowanej składającej się z działki gruntu nr (...) o powierzchni 0,1984 ha oraz w prawie własności budynku stanowiącego odrębny od gruntu przedmiot własności, położonych w W. przy Al. (...), dla której VII Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w W. prowadzi księgę wieczystą (...) – o wartości 350.000,00 złotych.

Siewnik zbożowy (...), siewnik nawozów (...), opryskiwacz polowy (...), pług zawieszany (...), pług czterokibowy, sadzarka do ziemniaków, źmijka do zboża, brony włóki, kultywator sprężysty i brono-talerzowy były nabywane przez J. P. i N. B. P. w ramach prowadzonego gospodarstwa rolnego stanowiącego ich własność.

W dniu 3 czerwca 2004 r. A. P. przekazał swojej matce N. P. kwotę 20.000,00 zł, która w całości przeznaczona została na zakup i wymianę okien w budynku mieszkalnym. W 2005 roku A. P. zapłacił kwotę 13.978,48 zł tytułem nabycia blachy niezbędnej do wymiany dachu na budynku mieszkalnym. A. P. czuł się współwłaścicielem, bo miał udział 1/6 i traktował przekazane środki jako jego wkład w remonty.

Remont budynku gospodarczego miał miejsce po pożarze tego budynku, jeszcze za życia J. P.. Po śmierci J. P. był robiony remont domu, zaczął się w 2004 roku, obejmował wymianę stolarki okiennej, remont dachu, kominów, tynki, podłogi, instalację co, instalację elektryczną, instalację wodną, oczyszczalnię ścieków, drzwi, miała miejsce także wymiana drzwi w budynku garaż-magazyn, to było robione jeszcze za życia N. P.. Po śmierci N. P. w budynku inwentarsko-składowym były wylewane posadzki, nic więcej. M. P. (1) kontynuował remont budynku mieszkalnego. Większość prac remontowych M. P. (1) przeprowadzał sam, zakupił tylko materiał na drzwi. Po śmierci N. P. miał

miejsce remont samochodu osobowego, M. P. (1) kupował opony do ciągnika Z. (...), robił remont tego ciągnika. Poza tym były robione bieżące konserwacje, malowanie, naprawy, które M. P. (1) wykonuje sam.

A. P. otrzymał od swojej matki N. P. następujące darowizny:

- w dniu 11 lutego 2006 r. kwotę 9.000,00 zł,
- w dniu 22 maja 2006 r. kwotę 5.000,00 zł,
- w dniu 5 marca 2008 r. kwotę 10.000,00 zł,
- w dniu 16 lutego 2010 r. kwotę 50.000,00 zł,

Wszystkie składniki majątku wchodzące w skład spadkowego gospodarstwa rolnego pozostają w posiadaniu M. P. (1).

M. P. (1) od urodzenia mieszkał i pracował w gospodarstwie rolnym stanowiącym własność jego rodziców. Zajmuje się cały czas tym gospodarstwem, gospodarstwo funkcjonuje normalnie, gospodarstwo przynosi dochody w kwocie około 50 tys. zł rocznie, wystarcza to na przeżycie i na jakieś inwestycje. M. P. (1) nie ma oszczędności, to co ma wkłada w gospodarstwo, nie ma zobowiązań, kredytów, na spłatę chce zaciągnąć kredyt. M. P. (1) pracuje w tym gospodarstwie i chce nadal pracować, ewentualnie powiększyć gospodarstwo. M. P. (1) prowadzi gospodarstwo wspólnie ze swoją żoną, która prowadzi swoją działalność gospodarczą, nie ma zawartej umowy majątkowej z żoną. W 2012 roku otrzymał dopłaty bezpośrednie w wysokości około 53 tys. zł. Wyraził zgodę na przejęcie części sprzętu rolniczego przez swojego brata, sprzęty te stoją i nie są używane.

A. P. chce użytkować wchodzące w skład spadku po jego rodzicach nieruchomości rolne, ma wykształcenie rolnicze, ma wiedzę jak uprawiać grunty, ogląda programy rolnicze, przegląda prasę fachową, ma dwa lokale użytkowe, spółdzielcze, prowadzi działalność gospodarczą, nie będzie mu to przeszkadzało w prowadzeniu gospodarstwa rolnego.

Wartość nakładów poczynionych na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Kutnie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...) na budynki gospodarcze wynosi 19.086,38 zł, a na budynek mieszkalny 85.675,61 zł.

Gospodarstwo rolne wchodzące w skład spadku po N. P. i J. P. składa się z kilku działek ewidencyjnych, łączna powierzchnia gospodarstwa wynosi 55,59 ha. (...) rolne, dla których Sąd Rejonowy w Kutnie prowadzi księgi wieczyste (...), o przyznanie których wniósł wnioskodawca, obejmują działki ewidencyjne położone w obrębie Ż. oraz działki ewidencyjne położone w obrębie D. o numerach 76 i 78, ogólna powierzchnia tych działek wynosi 34,06 ha. Przydzielane działki dla wnioskodawcy są w ewidencji gruntów działkami wydzielonymi, lecz na gruncie w przypadku działek (...) brak jest faktycznego wydzielenia. Celem wydzielenia tych działek na gruncie należałoby wznowić granice, gdyż tych granic nie ma. Przydzielenie wnioskodawcy działek ewidencyjnych położonych w obrębie Ż. o numerach 9, 12, 62 i 64 oraz działek ewidencyjnych położonych w obrębie D. o numerach 76 i 78 zaspokoiłoby fizyczny udział wnioskodawcy we współwłasności. Podział taki byłby zgodny z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej. Każdy ze współwłaścicieli otrzymałby fizycznie część majątku na własność. Wnioskodawca i uczestnik mogliby odrębnie prowadzić na przydzielonych im działkach uprawy rolne. W tym wypadku nie są dzielone działki, nie jest pomniejszana ich powierzchnia, tylko poszczególne działki są przydzielane właścicielom. Ten sposób podziału wymaga jednak wznowienia granic na gruncie między działkami (...). Możliwy jest także inny podział gospodarstwa rolnego, zachowujący aktualny sposób użytkowania. Pomiedzy działkami (...) brak jest naturalnej granicy w terenie i uprawy na działkach są prowadzone wspólnie. Taka sama sytuacja dotyczy także działek o numerach (...), gdzie też pomiędzy działkami w terenie nie ma granicy i uprawy są prowadzone łącznie na trzech działkach. Te grupy działek tworzą działki rolne jednolite, nie uwzględniające granic pomiędzy działkami. Zasadnym byłoby nie rozdzielać grup działek i przyznać taką grupę działek jednemu współwłaścicielowi. W takim przypadku uniknie się wznawiania granic na gruncie oraz zachodzi ułatwiona uprawa, gdyż nie ma granic. Taki podział gospodarstwa będzie także zgodny z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej i będzie pod względem wykorzystania ziemi i pod względem

ekonomicznym lepszy niż sposób pierwszy polegający między innymi na przyznawaniu pojedynczych działek. Jednak sposób ten wymaga zgody współwłaścicieli na ten podział. Gmina Ż. teren wiejski nie posiada ważnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy. W związku z powyższym brak jest ewentualnych ograniczeń dotyczących podziałów gospodarstwa rolnego.

Apelację od tego postanowienia złożyli obaj uczestnicy postępowania (wnioskodawca i uczestnik), jednak przedmiotem skargi o wznowienie postępowania jest wyłącznie apelacja uczestnika M. P. (1).

Uczestnik M. P. (1) zaskarżył postanowienie Sądu I instancji częściowo, tj. w zakresie ustalenia składników majątkowych wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego, przyznania A. P. ruchomości stanowiących własność M. P. (1) (a więc nie będących przedmiotem działu) oraz przyznania A. P. zamiast M. P. (1) nieruchomości ujętych w punkcie I, podpunkcie 2)-5) zaskarżonego postanowienia, a także przyznania M. P. (1) nieruchomości rolnej zabudowanej, stanowiącej działkę nr (...) położonej w Ż. w zakresie zawyżenia jej wartości. Apelujący M. P. (1) zaskarżył również punkt IV, V i VII postanowienia.

Postawione przez apelującego zarzuty naruszenia prawa procesowego w istocie sprowadzały się do kwestionowania dokonanej przez Sąd Rejonowy oceny materiału dowodowego (art. 233 k.p.c.). M. P. (1) wskazał na dowolną w miejsce swobodnej ocenę materiału dowodowego, a w konsekwencji wadliwie ustalenie przez Sąd Rejonowy, że składniki majątkowe w postaci ruchomości wymienionych w punkcie I podpunkcie 13), 14), 21), 27), 28), 34), 45), 46) skarżonego orzeczenia należą do spadku (podczas gdy są one własnością M. P. (1)), pominięcie dokonanych przez niego nakładów na budynek mieszkalny na nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) w Ż. w kwocie 183.190,86 zł, nakładów na budynki gospodarcze na ww. nieruchomości o wartości 20.585,30 zł, nakładów na samochód osobowy T. (...) o wartości 2.000,00 zł oraz pozostałych nakładów w łącznej kwocie 56.630,00 zł na inne wskazane przez skarżącego ruchomości, a także pominięcie przy wyliczeniu schedy spadkowej A. P. uczynionych na jego rzecz przez spadkodawców darowizn w kwocie łącznej 470.100,00 zł. W ramach ww. zarzutu, skarżący podniósł również wadliwe ustalenie wartości przyznanej mu nieruchomości rolnej w Ż. poprzez jej znaczne zawyżenie, a to wskutek oparcia się na wadliwej i zdezaktualizowanej opinii biegłego z zakresu szacowania (...). Wskazał również, że nieprawidłowym było oddalenie przez Sąd Rejonowy złożonych przez niego wniosków o: dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu szacowania nieruchomości celem określenia wartości budynków gospodarczych oraz wartości nieruchomości zabudowanej oznaczonej jako działka nr (...), udzielenie dodatkowego terminu na odniesienie się do opinii biegłego M. J. (2) i odroczenie rozprawy wyznaczonej na 23 września 2014 r., wezwanie biegłego M. J. (2) na rozprawę celem przesłuchania, sporządzenie oceny opinii biegłego M. J. (2) przez organizację zawodową rzeczoznawców majątkowych, dopuszczenie dowodu z opinii biegłego geodety na okoliczność zaprojektowania podziału działki nr (...) i przyznania A. P. działki zabudowanej większym budynkiem mieszkalnym i rozliczenia jej wartości przy podziale, dopuszczenie dowodów wskazanych w piśmie z dnia 10 września 2014 r. oraz na rozprawie w dniu 22 września 2014 r. Skarżący wniósł o rozpoznanie w trybie art. 380 k.p.c. postanowień o oddaleniu ww. wniosków dowodowych. W zakresie zarzucanych Sądowi Rejonowemu naruszeń prawa materialnego, skarżący wywiódł, iż zniesienie współwłasności gospodarstwa rolnego przez dokonany w niniejszej sprawie podział między współwłaścicieli jest sprzeczne z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej, a to stanowi o naruszeniu art. 211 i 214 w zw. z art. 1070 k.c. poprzez niezastosowanie tych przepisów. Nadto, Sąd Rejonowy, zdaniem skarżącego, naruszył art. 207 i art. 1039 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuwzględnienie nakładów i darowizn, art. 405 k.c. przez jego niezastosowanie (bezpodstawne wzbogacenie wnioskodawcy, który nie ponosił nakładów) oraz art. 214 § 4 k.c. przez jego niezastosowanie w zakresie, w jakim Sąd nie zarządził sprzedaży licytacyjnej działki nr (...), której wydzielenia żądał M. P. (1). W oparciu o tak sformułowane zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmianę zaskarżonej części postanowienia poprzez: wyłączenie ze spadku będących własnością M. P. (1) składników majątkowych, ustalenie wartości przyznanej M. P. (1) nieruchomości na kwotę 1.198.146 zł, przyznanie M. P. (1) pozostałych wchodzących w skład spadku nieruchomości, a A. P. przyznanie udziału w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w W. i pozostałych wchodzących w skład gospodarstwa ruchomości, z wyjątkiem dwóch ciągników rolniczych Z. oraz ciągnika F.. Dodatkowo, M. P. (1) wniósł o ustalenie, że A. P. otrzymał od spadkodawców darowizny, podlegające zaliczeniu na schedę spadkową

w kwocie łącznej 470.100 zł oraz zasądzenie od M. P. (1) na rzecz A. P. zamiarkowanej kwoty 350.000 zł tytułem dopłaty rozłożonej na raty lub z odroczonym terminem płatności o 3 lata od uprawomocnienia się postanowienia oraz zasądzenie kosztów postępowania za II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył,

co następuje:

Apelacja jest bezzasadna, a stanowisko Sądu Okręgowego w sprawie niniejszej jest w pełni zbieżne ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd Okręgowy w sprawie III Ca 95/15.

Zarówno wnioskodawca A. P., jak i uczestnik postępowania M. P. (1), skarżąc postanowienie Sądu Rejonowego nie zgadzali się m.in. z rozstrzygnięciem w zakresie punktu III., który dotyczył sposobu działu spadku, przy czym każdy z nich uważał, iż wchodzące w skład gospodarstwa rolnego ruchomości ujęte w punkcie I, podpunkt 8) oraz od 10) do 47) postanowienia powinny przypaść drugiemu, a M. P. (1) wskazywał dodatkowo, że podział nieruchomości rolnych pomiędzy współwłaścicieli jest sprzeczny z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej i wnioskował o przyznanie mu wszystkich nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa (opisanych w punkcie I, podpunkt. 2)-5) postanowienia). Nadto, M. P. (1) skarżył ustalony przez Sąd skład spadku, twierdząc, iż część maszyn jest jego wyłączną własnością. Obaj uczestnicy nie zgodzili się również z wysokością zasądzonej od M. P. (1) na rzecz A. P. dopłaty, przy czym M. P. (1) wnosił o jej zmniejszenie w związku z niższą niż ustalona wartością przyznanej mu nieruchomości, a A. P. o jej zwiększenie w związku z postulowanym przyznaniem wszystkich ruchomości M. P. (1).

Badając argumentację apelacji Sąd Okręgowy zważył, że zasadność żądań skarżącego w powyższym zakresie zależała od zbadania zarówno tego, czy Sąd Rejonowy w prawidłowy sposób ustalił skład i wartość majątku wspólnego podlegającego podziałowi w niniejszej sprawie, jak i od tego, czy w prawidłowy sposób dokonał podziału wspólnego majątku i wzajemnych rozliczeń pomiędzy spadkobiercami A. P. i M. P. (1).

W tym miejscu wskazać należy, iż Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własny ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny. Wbrew stanowisku apelacji, Sąd Rejonowy dokonał bowiem prawidłowej, gdyż odpowiadającej wymogom przepisu art. 233 § 1 k.p.c., oceny dowodów, w oparciu o którą wyprowadził także trafne wnioski jurydyczne, których w żadnej mierze nie podważają zastrzeżenia apelacji.

W myśl przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena dowodów polega na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem Sądu jest tu dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Ocena wiarygodności mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądenia w części obejmującej ustalenie faktów, ponieważ obejmuje rozstrzygnięcie o przeciwnych twierdzeniach stron na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia ze świadkami, stronami, dokumentami i innymi środkami dowodowymi. Powinna odpowiadać regułom logicznego rozumowania wyrażającym formalne schematy powiązań między podstawami wnioskowania i wnioskami oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego wyznaczające granice dopuszczalnych wniosków i stopień prawdopodobieństwa ich występowania w danej sytuacji. Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona.

Rozpoznając apelację uczestnika M. P. (1), Sąd Okręgowy w pierwszym rzędzie zważył, iż podniesione przez niego zarzuty stanowią w istocie powtórzenie wątpliwości zgłoszonych w toku postępowania pierwszoinstancyjnego, które

wyczerpująco zostały omówione w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia. W szczególności Sąd Rejonowy w sposób w pełni prawidłowy ustalił, że w skład gospodarstwa rolnego należącego spadku po N. P. i J. P. wchodzi: siewnik zbożowy MAZUR 5, siewnik nawozów (...), opryskiwacz polowy (...), pług półzawieszany (...) 4 –skibowy, pług zagonowy 4-skibowy, sadzarkę ziemniaków, bron - włóki „3”, oraz kultywator sprężysty i brono-talerzowego zestawu (ruchomości wymienione w punkcie I podpunkcie 13), 14), 21), 27), 28), 34), 45), 46) skarżonego orzeczenia). Formułując zarzut w tej materii M. P. (1), nie wskazał żadnych okoliczności mogących podważyć dokonaną w tym względzie przez Sąd Rejonowy ocenę dowodów. Analiza zgromadzonego materiału dowodowego nakazuje zaś w pełni podzielić zapatrywanie Sądu I Instancji, że środki na zakup ww. maszyn pochodziły z dochodu, jaki został wypracowany w gospodarstwie rolnym, a więc nie stanowiły one wyłącznej własności M. P. (1). M. P. (1) nie wykazał, przy tym, że posiadał własne środki na zakup maszyn rolniczych. Przeciwnie, już samo stwierdzenie M. P. (1), który przyznał, że środki na zakup ww. maszyn pochodziły częściowo z tego, co zostało wypracowane na gospodarstwie razem z rodzicami, a częściowo z handlu ziemniakami i cebulą uprawianymi w gospodarstwie spadkodawców, wskazuje na wiarygodność przyjętej przez Sąd tezy. Podobnie niezasadnym, w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, okazał się zarzut nieustalenia przez Sąd Rejonowy faktu i wysokości poczynionych przez M. P. (1) nakładów na majątek wspólny, tj. budynek mieszkalny oraz budynki gospodarcze na nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) w Ż., samochód osobowy T. (...) oraz inne ruchomości w kwocie odpowiednio: 183.190,86 zł, 20.585,30 zł, 2.000,00 zł oraz 56.630,00 zł. Nakłady takie, jeśli były czynione, pochodziły ze środków stanowiących dochód gospodarstwa rolnego, czyli z majątku spadkodawców, a w ograniczonym zakresie (koszty okien i dachu na budynku mieszkalnym oraz koszt remontu domu) ze środków przekazanych przez A. P.. Nieudowodnionym pozostawało również twierdzenie M. P. (1) o otrzymaniu przez A. P. darowizny w kwocie przekraczającej uznaną przez samego A. P., tj. ponad kwotę 74.000,00 zł. W tym zakresie należy podkreślić, że skoro M. P. (1) wskazał, że poniósł określone nakłady na nieruchomość, a A. P. w ramach darowizny od spadkodawców otrzymał kwotę 470.100,00 zł, to winien te okoliczności udowodnić. Powinność ta spoczywa na skarżącym zgodnie z regulacją przepisu art. 6 k.c. statującego zasadę onus probandi, zgodnie z którą ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Z przepisu art. 232 k.p.c. wynika natomiast, że strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Przytoczone zaś przez M. P. (1) okoliczności faktyczne nie zostały poparte materiałem dowodowym, który umożliwiłby Sądowi - po dokonaniu ich swobodnej oceny - uznać zasadność roszczeń skarżącego o rozliczenie nakładów we wskazanych kwotach i zaliczenie na poczet schedy spadkowej darowizny w kwocie przekraczającej 74.000,00 zł.

W dalszej kolejności należy również stwierdzić brak jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania trafności ustalenia przez Sąd Rejonowy wartości nieruchomości rolnej zabudowanej, położonej w Ż., składającej się z działek nr (...), dla której V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Kutnie prowadzi księgę wieczystą (...) w oparciu o opinię biegłego z zakresu szacowania (...) z dnia 10 lipca 2014 r. Wbrew zarzutom M. P. (1), Sąd Rejonowy ustalił wartość ww. nieruchomości w oparciu o aktualną, bo sporządzoną w dniu 10 lipca 2014 r., opinię pisemną uzupełniającą ww. biegłego (k. 374- 423). Pomiędzy jej wydaniem, a wydaniem zaskarżonego orzeczenia, nie upłynął zatem okres, który ją dezaktualizował, tj. 12 miesięcy od daty jej sporządzenia (art. 156, ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 518). Nie może przy tym ostać się zarzut błędnej metody przyjętej do wyceny przedmiotowej nieruchomości, a to podejścia porównawczego metodą porównania parami w miejsce kosztowego, a także brak uwzględnienia do wyceny nieruchomości transakcji dokonanych na lokalnym rynku. Kwestię powyższą należycie i szczegółowo uzasadnił Sąd Rejonowy w pisemnych motywach zaskarżonego rozstrzygnięcia, co czyni zbędnym powielanie jej w tym miejscu uzasadnienia. Warto jedynie podkreślić, iż rzeczą biegłego rzeczoznawcy majątkowego jest wybór podejścia, metody i techniki szacowania nieruchomości (art. 154, ust. 1-3 ustawy o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 r., tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 518), a w sprawie niniejszej biegły M. J. (2) należycie uzasadnił wybór metody wyceny, tj. porównywania parami w podejściu porównawczym (k. 384-385). Podobnie, na pełną aprobatę zasługiwała opinia biegłego F. W. (1), który szczegółowo opisał wszystkie działki wchodzące w skład gospodarstwa rolnego oraz (wbrew zarzutom M. P. (1)) dokonał oceny możliwości podziału spadkowego gospodarstwa rolnego z punktu widzenia zasad prawidłowej gospodarki rolnej, w szczególności poprzez przyznanie poszczególnych działek rolnych na rzecz wnioskodawcy, bądź uczestnika postępowania. Poza wskazanymi wyżej, skarżący nie podniósł innych zarzutów przeciwko ww. opiniom. Samo zaś niezadowolenie M. P. (1) z opinii

i przekonanie o konieczności zastosowania innej niż przyjął biegły M. J. (2) metody wyceny nie może stanowić o skuteczności zarzutu naruszenia art. 278 k.p.c. i 233 k.p.c. Z tego też względu Sąd Rejonowy słusznie oddalił szereg wniosków dowodowych składanych przez skarżącego, a to: dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu szacowania nieruchomości celem określenia wartości budynków gospodarczych oraz wartości nieruchomości zabudowanej oznaczonej jako działka nr (...), sporządzenie oceny opinii biegłego M. J. (2) przez organizację zawodową rzeczoznawców majątkowych, dopuszczenie dowodu z opinii biegłego geodety na okoliczność zaprojektowania podziału działki nr (...) i przyznania A. P. działki zabudowanej większym budynkiem mieszkalnym i rozliczenia jej wartości przy podziale, dopuszczenie dowodów wskazanych w piśmie z dnia 10 września 2014 r. oraz na rozprawie w dniu 22 września 2014 r. Wobec ustosunkowania się przez uczestnika M. P. (1) w piśmie z dnia 10 września 2014 r. do opinii biegłego M. J. (2) i niezłożenia innych poza wcześniej już podniesionymi do tej opinii zarzutami, zasadnym było oddalenie przez Sąd Rejonowy wniosków M. P. (1) o udzielenie dodatkowego terminu na odniesienie się do opinii biegłego J. i odroczenie rozprawy wyznaczonej na 23 września 2014 r., wezwanie biegłego M. J. (2) na rozprawę celem przesłuchania.

Mając wszystko powyższe na uwadze uznać należy, że skarżący nie przedstawił jakichkolwiek merytorycznych argumentów, które podważałyby prawidłowość poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń. Odmiennie stanowisko prezentowane w apelacji ma walor jedynie polemiki z wnioskami uzasadnienia i wprost przesądza o bezzasadności podniesionych zarzutów. Przyjmując, że Sąd Rejonowy w prawidłowy sposób ustalił skład i wartość majątku wspólnego podlegającego podziałowi w niniejszej sprawie, w dalszej kolejności należało odnieść się do kwestionowanego sposobu podziału wspólnego majątku i wzajemnych rozliczeń pomiędzy spadkobiercami A. P. i M. P. (1).

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zarówno M. P. (1) jak i A. P. wyrazili chęć prowadzenia gospodarstwa rolnego na działkach wchodzących w jego skład. Jednocześnie, obydwoje kwestionowali dokonany podział gospodarstwa rolnego, przy czym M. P. (1) domagał się przyznania wszystkich nieruchomości stanowiących składniki gospodarstwa rolnego wchodzącego w skład spadku, natomiast A. P. kwestionował zasadność przyznania mu składników ruchomych. Uzasadniając powyższe, M. P. (1) podniósł, iż dokonany podział gospodarstwa jest sprzeczny z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej, gdyż uniemożliwia ciągłość gospodarowania, realizacji umów kontraktacji, zmienności upraw oraz jest sprzeczny z art. 214 § 4 k.c. w zakresie, w jakim Sąd nie zarządził sprzedaży licytacyjnej działki nr (...), której wydzielenia żądał M. P. (1). A. P. wskazał natomiast, że do prowadzenia gospodarstwa rolnego nie potrzebuje przyznanych mu nieruchomości (maszyn), gdyż zamierza prowadzić to gospodarstwo przy wykorzystaniu firm specjalizujących się w takim prowadzeniu korzystających z własnych maszyn. Zgodnie z przepisem art. 1070 k.c., w razie podziału gospodarstwa rolnego, które należy do spadku, stosuje się odpowiednio przepisy o podziale gospodarstw rolnych przy zniesieniu współwłasności. Komentowany przepis odsyła w kwestii dopuszczalności działu spadku obejmującego gospodarstwo rolne poprzez jego podział do przepisów art. 213-218 k.c. Stosownie zaś do przepisu art. 213 k.c., jeżeli zniesienie współwłasności gospodarstwa rolnego przez podział między współwłaścicieli byłoby sprzeczne z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej, sąd przyzna to gospodarstwo temu współwłaścicielowi, na którego wyrażą zgodę wszyscy współwłaściciele. Konsekwencje braku takiej zgody, w tym możliwość sprzedaży licytacyjnej gospodarstwa rolnego, określa art. 214 k.c. Z powyższego wynika, że najbardziej pożądanym sposobem wyjścia ze współwłasności gospodarstwa rolnego jest jego podział, o ile nie narusza zasad prawidłowej gospodarki rolnej. W niniejszej sprawie biegły F. W. (1) stwierdził, że iż podział wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego poprzez przyznanie poszczególnych działek rolnych wnioskodawcy i uczestnikowi postępowania, czy też przyznanie grup tych działek, jest zgodny z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej. Każdy ze współwłaścicieli otrzyma bowiem fizycznie część majątku na własność, wnioskodawca i uczestnik postępowania mogą odrębnie prowadzić na przydzielonych im działkach uprawy rolne. W tym wypadku nie są dzielone działki, nie jest pomniejszana ich powierzchnia, tylko poszczególne działki są przydzielane właścicielom. Należy zgodzić się z taką argumentacją. Dokonany przez Sąd Rejonowy, w świetle opinii biegłego F. W. (1), podział nie prowadzi do powstawania gospodarstw rolnych niezdolnych do produkcji rolnej, wskutek ich nadmiernego rozdrobnienia, ani też nie obciąża powstałego gospodarstwa rolnego nadmierną spłatą spadkową obniżającą zdolność produkcyjną tegoż gospodarstwa, a zatem spełnia założenia ustawodawcy leżące u podstaw wprowadzonej regulacji. Ocena dopuszczalności podziału

gospodarstw rolnych przez pryzmat zasady prawidłowej gospodarki rolnej nie może także pomijać przynależności tychże nieruchomości rolnych, a więc m.in. służących prowadzeniu tego gospodarstwa urządzeń. Należy mieć bowiem na uwadze, że gospodarstwo rolne to nie tylko grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, ale też urządzenia i inwentarz, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawa związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (art. 55³ k.c.). W związku z tym podział gospodarstwa rolnego obejmuje nie tylko nieruchomości, ale także wchodzące w skład gospodarstwa urządzenia. Nie może być przy tym tak, jak sugeruje M. P. (1), że część ze składników wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, których nie chce objąć żaden ze współwłaścicieli (ewentualnie wydzielona część działki nr (...)), powinna zostać sprzedana w drodze licytacji. Cywilny dział spadku (a więc sprzedaż licytacyjna) stanowi ostateczny sposób wyjścia spadkobierców ze wspólności majątku spadkowego. Sąd może sięgnąć po ten instrument, m.in. w przypadku gdy żaden ze współspadkobierców nie zgodzi się na przyznanie mu – niedającego się podzielić w naturze – przedmiotu stanowiącego jedyny lub najważniejszy składnik należącego do spadku gospodarstwa rolnego (art. 688 w zw. z art. 622 § 2 k.p.c. i art. 1035 w zw. z art. 212 § 2 k.c.). Ze względu na powyższe, uznać należy dokonany przez Sąd Rejonowy podział gospodarstwa rolnego za prawidłowy, a zarzuty naruszenia prawa materialnego za chybione.

Nie może też umknąć uwagi Sądu Okręgowego fakt, że uczestnik postępowania M. P. (1) od postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 29 kwietnia 2015 r. sygn. akt III Ca 95/15 złożył skargę kasacyjną Zarzucił w niej:

1) naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, tj. art. 212 § 2 k.c., art. 214 § 3 i 4 k.c., 1035 k.c., poprzez przyznanie uczestnikowi postępowania wbrew jego wyraźnej woli składnika majątkowego (całości działki nr (...)); w toku postępowania uczestnik postępowania wnosił o dokonanie podziału działki nr (...) i zarządzenie przez Sąd sprzedaży wydzielonej działki zabudowanej większym budynkiem gospodarczym, na przyznanie tejże działki nie wyrażał zgody ani wnioskodawca, ani uczestnik postępowania; uczestnik w toku postępowania zgłosił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego geodety na okoliczności zaprojektowania podziału działki nr (...) i zasądzenie od niego na rzecz wnioskodawcy dopłaty (wnioskodawca także nie wyrażał woli na przyznanie tegoż składnika majątkowego);

2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 212 § 2 k.c., art. 214 § 3 i 4 k.c., 1035 k.c., poprzez jego niezastosowanie w zakresie nie zarządzenia przez Sąd sprzedaży składnika majątkowego, którego przyznania wyraźnie nie chciał ani wnioskodawca ani uczestnik postępowania, tj. nie zarządzenia sprzedaży działki, wydzielania której żądał uczestnik postępowania [tj. wydzielania z działki nr (...) działki zabudowanej większym budynkiem gospodarczym; w toku postępowania uczestnik wnosił o wydzielanie takowej działki (składał w tym zakresie wnioski dowodowe, które Sąd oddalił, w tym zakresie uczestnik postępowania zgłosił zastrzeżenie, o którym mowa w art. 168 k.p.c., a także zgłosił odpowiednie zarzuty i wnioski w apelacji) i przyznanie jej wnioskodawcy, na co wnioskodawca nie wyraził zgody, a tym samym zarówno uczestnik postępowania i wnioskodawca nie wyrazili zgody na przyznanie omawianej działki, wobec czego po jej uprzednim wydzieleniu winna być zarządzona jej sprzedaż w myśl art. 214 §4 k.c.];

3) naruszenie prawa materialnego - art. 211 i 214 w zw. z art. 1070 k.c. poprzez jego niezastosowanie w zakresie nieruchomości rolnych; tj. zniesienie współwłasności gospodarstwa rolnego przez podział między współwłaścicieli, który to podział jest sprzeczny z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej; Gospodarstwo rolne, czy też za życia spadkodawców (wtedy de facto prowadził je uczestnik postępowania, gdyż jego rodzice nie byli zdolni do prowadzenia gospodarstwa rolnego /o czym świadczą załączone do niniejszego pisma orzeczenia/), czy też obecnie dla racjonalnego prowadzenia wymaga prowadzenia na wszystkich nieruchomościach rolnych wchodzących w skład masy spadkowej (celem zapewnienia ciągłości gospodarowania, realizacji umów kontraktacji, zmienności upraw). Ten cel w przypadku podziału fizycznego nie będzie mógł zostać zrealizowany (nadto zdaniem uczestnika postępowania, wnioskodawca rozdrobnił by działki, które następnie zbyłby na rzecz osób trzecich); Powyższych okoliczności absolutnie nie brał pod uwagę biegły F. W., które nie koncentrował się w ogólnie na prawidłowości funkcjonowania gospodarstwa rolnego (ciągłość gospodarowania, różnorodność i zmienność upraw, realizacja umów kontraktacji), zaś do działek nie podszedł przy uwzględnieniu, iż składają się na gospodarstwo rolne, ale podszedł, jak do działek o charakterze innym niż rolne, stąd wydana przez biegłego opinia nie tylko jest niepełna ale i wadliwa. Nadto uczestnik postępowania

wskazuje, iż biegły nie zawiadomił go o oględzinach działek (także w dokumentacji przekazanej przez biegłego brak jest dowodu zawiadomienia uczestnika postępowania o oględzinach dokonanych przez biegłego), a tym samym nie mógł wnieść on odpowiednich uwag, dot. racjonalności prowadzenia tegoż konkretnego gospodarstwa rolnego; nadto wnioskodawca A. P., któremu Sąd przyznał część nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, po wydaniu zaskarżonego postanowienia przez Sąd Okręgowy w Łodzi zamieścił w internecie ogłoszenia o zbyciu nieruchomości rolnych objętych zaskarżonym postanowieniem (ogłoszenie wnioskodawcy o zbyciu nieruchomości zostało załączone przez uczestnika postępowania M. P. (1) do jego skargi o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi III Wydział Cywilny Odwoławczy z dnia 29 kwietnia 2015 r. sygn. akt III Ca 95/15; sprawa ta jest rozpoznawana przez Sąd Okręgowy w Łodzi III Wydział Cywilny Odwoławczy pod sygn. akt III Ca 820/15);

4) naruszenie przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na wynik sprawy,

tj. na wydanie wyroku oczywiście naruszającego prawo (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), a mianowicie:

a) nieważności postępowania - art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 214 § 1 k.p.c. i art. 391 k.p.c. - pozbawienie uczestnika postępowania możliwości obrony swych praw w toku postępowania apelacyjnego, poprzez nie zawiadomienie go w ogóle o terminie rozprawy apelacyjnej (uczestnik występował samodzielnie, gdyż udzielone pełnomocnictwo obejmowało zastępowanie go przed Sądem I instancji) i nie odroczeniu tejże rozprawy (na której zapadło zaskarżone postanowienie) pomimo braku zawiadomienia uczestnika postępowania o terminie i braku jego uczestnictwa na rozprawie (uczestnik zamierzał uczestniczyć w rozprawie apelacyjnej, chcąc bronić swych praw, jednakże został tegoż pozbawiony);

b) art. 378 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c., art. 391 k.p.c. poprzez nie rozpoznanie sprawy przez Sąd Okręgowy w Łodzi (stosując zasady tzw. apelacji pełnej należy stwierdzić, że obowiązkiem sądu drugiej instancji nie jest rozpoznanie samej apelacji, lecz ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy w granicach zaskarżenia) i nie odniesienie się w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia do istotnych zarzutów apelacji ;

c) art. 162 k.p.c., art. 217 § 3 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c., art. 286 k.p.c., art. 157 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami - w związku z art. 382 k.p.c., przez bezzasadne oddalenie wniosków dowodowych zgłaszanych przez uczestnika postępowania M. P. (1) w apelacji (jak i w toku postępowania przed Sądem I instancji i zgłoszeniu zarzutów, o których mowa w art. 162 k.p.c.) i nieprzeprowadzenie dowodów co do faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. dowodów wskazanych pod lit. B. apelacji;

d) art. 233 § 1 i art. 378 § 1 k.p.c. w związku art. 382 k.p.c., przez dokonanie oceny zebranego materiału dowodowego z przekroczeniem granic swobodnej jego oceny, bez dokładnego i wszechstronnego jego rozważenia;

e) art. 386 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowania, mimo że apelacja uczestnika postępowania M. P. (1) była uzasadniona.

Tak skonstruowanej skargi kasacyjnej postanowieniem z dnia 18 listopada 2016 r. (sygn.. akt II CSK 212/16) Sąd Najwyższy nie przyjął do rozpoznania.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 412 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił skargę , a zważywszy na ewidentny konflikt interesów pomiędzy uczestnikami , o kosztach postępowania orzekł na zasadzie art. 520 § 3 k.p.c.